

Bu kitabın her hakkı Arı Yayınlarına aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafiklerin Yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

8

Türkçeden
artık
sıkılmıyorum.

Sözcükleri
artık
doğru yazıyorum.

Türkçeyi artık
daha kolay
anlıyorum.

Artık
az yazarak çok soru
çözüyorum.

Türkçeden
artık
korkmuyorum.

Artık
daha fazla
sözcük öğreniyorum.

Türkçeyi
artık
çok seviyorum.

Türkçe dersinde
artık
eğleniyorum.

YAZAR

Mustafa AYGÜN

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Seren ÖNBAY - Meltem YÜKSEL

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş. (0212 454 30 00)

ARI

Osmangazi Mah. Gazi Cad. No:1 Kırac - Esenyurt/İSTANBUL
Tel: 0212 879 20 60 - Faks: 0212 879 20 70 - www.ariyayin.com
info@ariyayin.com -   /ariyayin

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Akif ERSOY

İÇİNDEKİLER

KONU 1 - Sözcükte Anlam	04-14
KONU 2 - Sözcükler Arası Anlam İlişkileri	15-28
KONU 3 - Fiilimsiler (Eylemsiler).....	29-40
KONU 4 - Cümlede Anlam.....	41-62
KONU 5 - Geçiş ve Bağlantı İfadeleri	63-68
KONU 6 - Deyimler, Atasözleri ve Özdeyişler.....	69-80
KONU 7 - Cümlenin Öğeleri	81-96
KONU 8 - Cümlede Vurgu.....	97-104
KONU 9 - Fiilde (Eylemde) Çatı.....	105-114
KONU 10 - Metinde Anlam	115-174
KONU 11 - Sözel Mantık ve Muhakeme	175-190
KONU 12 - Cümle Türleri.....	191-206
KONU 13 - Yapısal Anlatım Bozuklukları	207-218
KONU 14 - Yazım Kuralları.....	219-248
KONU 15 - Noktalama İşaretleri	249-276
KONU 16 - Söz Sanatları	277-284
KONU 17 - Metin Türleri	285-298
KONU 18 - Görsel, Grafik, Tablo ve Kroki Okuma.....	299-332
Cevap Anahtarı.....	336

Sevgili Öğrenciler,

Kitabımızı hazırlarken **"İyi bir kaynak kitapta neler olmalı?"** sorusunu sorarak işe başladık. Bu soruyu yılların tecrübesiyle cevaplandırdık. Elinizde tuttuğunuz Türkçe Defterim adlı eser, işte tam da bu sorunun cevabıdır.

Bir **"öğretmen hassasiyetiyle"** hazırlanmış eserimizde güncel, kaliteli, odak noktaya hedeflenmiş, teknolojiye ve yeni nesle ayak uydurabilen cümleler bulacaksınız.

Bir dersi anlamamız ve kavramamız için size neler gerekir?

1. Konu anlatımı
2. Konu etkinliği
3. Konu testi

İşte sizlere **üçü bir arada** bir eser sunuyoruz.

Önce konu anlatımlarıyla konuyu öğrenecek, kısa notlarla konudaki dikkat edilecek noktaları hatırlayacaksınız. Daha sonra, öğrendiklerinizi kısa bellekten uzun belleğe aktarmak için pekiştirme etkinlikleri yapacaksınız. En sonunda da ne kadar öğrendiğinizi testlerle ölçeceksiniz.

Türkçe dersinin hedefleri; okuyabilen, eleştiren, yorumlayan, okuduğunu anlayan, anladığını çözümlen bireyler yetiştirmektir. Bu hedeflere, bu kaynakla çok daha kolay ulaşacaksınız.

Bu çalışmamız, yüz yüze ve canlı derslerinizde elinizden düşürmeyeceğiniz **"olmazsa olmaz"** bir kaynak olacaktır.

Hepinize başarılar dileriz.

Mustafa AYGÜN
(Eğitimci - Yazar)

KİTABİMİZDA NELER VAR?

METİNDE ANLAM

Konu 10

1 Metinde Konu **10 Metinde Karşılaştırma**
2 Metinde Başlık **11 Metinde Karakter**
3 Metinde Anahtar Sözcük **12 Metinde Yapı**
4 Metinde Ana Fikir **13 Anlatım Biçimleri**
5 Yardımcı Fikir **14 Düşünceli Geliştirme Yolları**
6 Şiirde Ana Duygu **15 Metinde Anlatıcı Türleri**
7 Metinde Soru-Cevap **16 Metinde Hikâye Unsurları**
8 Metinde Duyular **17 Metinde Duygular**
9 Metinde Dil ve Anlatım **18 Medya Metinleri**
19 Anlatım İkeleri

1. Metinde Konu
 • Yazarın üzerinde durduğu olay, durum ya da düşünce metnin konusunu oluşturur. Şiir için de aynı durum söz konusudur.

Metinde konunun temel özellikleri şunlardır:
 • Metnin tamamını kapsar.
 • Metinde üzerinde durulan olay, durum ya da kavramdır.

Metnin konusuna ilgili başlıca soru kalıpları şu şekildedir:
 • Yazar bu metinde neyi bahsediyor?
 • Nazar bu metinde ne anlatıyor?
 • Nazar bu metinden neyi bekliyor?
 • Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?
 • Bu metinde aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?
 • Bu metinde ele alınan konu aşağıdakilerden hangisidir?

Öğrenim
 • Bazen başlamamız gereken bir işi bitirme cesaretine sahip olmadığımız hissedebiliriz. Bu yüzden de işlerimizde başarısız oluyoruz. Başarı için durmadan çalışmamız gereken iş, birkaç küçük parçaya bölünebilir. İşe ufak adımlarla başlamak. Böylece yapacağımız iş, bizim için yorucu ve sıkıcı olmaktan çıkacaktır. Aynı zamanda dikkatimizi dağıtmaz. İşimizi daha iyi verebiliriz. Topunla-ğarak yapacağımız işte de başarı bizi bulacaktır.

Metin Konusu: Yapılacak işi küçük parçalara bölmeyen başarısızlık rolü.

Notlarım

Türkiye ÇOK Önemli! **CARI** **8. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM**

- Konunun kazanımına ait başlıklar "Kavram Haritaları" ile verilmiştir.
- Detaylı "Konu Anlatımı"na yer verilmiştir.
- Konu anlatım bölümü "Bil Bakalım!" ve "Notlarım" ile zenginleştirilmiştir.

METİNDE ANLAM

Konu 10

ETKİNLİK-1

Aşağıdaki metinlerin konusunun doğru verildiği kutucuğu bularak işaretleyiniz.

Türk sinemasında 1950'li yılların ilerisini açıklayacak bir kilit dönem olduğu (jude edilir. Seyirciye sürekli yakın olan, seyirciye arz talep ilişkisine girme sürecine ulaşmaya çalışan bir sinema olduğu söylenir. Bu dönemde halkın beğeneceği, kolay anlaşılabilir, aile filmleri, aşk filmleri, melodramlar üretilmiştir. Senarist ve yönetmenler çoğunlukla yapımcıya memnun edecek piyasadaki yerlerini sağlamlaştıracak filmler çekmişlerdir. Bu filmlerin büyük bölümü her türlü izleyiciye hitap edecek şekilde yapılmıştır.

1950'li yıllarda Türk sineması. **Türk sinemasının gelişimi.**

Arkeolojije ilgi duymak, iletişim çalışmaları ve özellikle de iletişim tarihi açısından önemlidir. Çünkü Göbeklitepe örneğinde olduğu gibi arkeoloji, insanlık tarihi ve doğayla ilgili iletişim hakkında genel kabul görmüş bilgiyi değiştirmekte önemli bir rol oynayabilir. Göbeklitepe'de gerçekleştirilen arkeolojik kazılara kadar hepimiz o yaşadığımız insanların zehirlenmeden yaşadıklarını düşünürdük. Bu yüzden onların açığa çıkarılan bilgilerdeki gibi bir şehir pratikinden ziyade avcı ve toplayıcı kabilesi için uygun iletişim süreçleri kurmalarını beklerdik.

Göbeklitepe'de yaşayan insanların iletişimi. **Arkeoloji ve iletişim arasındaki ilişki.**

Kariyer, çalışılan mesleki yaşam boyunca geçirdiği aşamaları tanımlayan bir kavramdır. İnsan kaynakları yönetiminde kariyer kavramı, günlük yaşamda kullanılan anlamından biraz farklı bir içeriğe sahiptir. İlk olarak bir-riyetel kariyerin aynı organizasyonda şifalırları için olması gerekmez. İş gücü piyasasına katılan her çalışanın kariyeri de başlamış olur. Bu kariyer süreci emekli olana kadar sürer. Bu iki aşama arasında yapılan işler, çalışılan şirketler ve üstlenilen pozisyonlar kariyer sürecini oluşturur.

Kariyerin tanımı. **Kariyerin önemi.**

Boşlukta yer kaplayan, hacmi, kütlesi ve eylemsizliği alan her şey madde denir. Maddenin şekil almış (şekillendirilmiş) hâline ise cisim denir. Her cisim maddedir fakat her madde cisim değildir. Örneğin altın bir madde iken altın bilet bir cisimdir. Ağaç, bir bitti olarak madde özelliklerini taşıdığı gibi kurşun kalem ağaçtan elde edilen, şekil almış bir cisimdir. Cam bir madde iken cam bardak bir cisimdir.

Maddenin nelerden oluştuğu. **Madde ve cisim arasındaki fark.**

10 8. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM **CARI** **Türkiye ÇOK Önemli!**

Konu, kazanıma uygun "Etkinlikler"le pekiştirilmiştir.

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Konu 3

1 Fillerin getirilen birtakım eklerle oluşturulan ve cümlede isim, sıfat, zarf görevinde bulunan sözcüklere fiilimsiler denir.

Aşağıda verilen cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmıştır?

A) İyi bir ara, güzel bir, doğrudan ama kusur arıma.
 B) Bahçedeki çiçekleri sulayıp kurumuş dallarını budadık.
 C) Arkadaş-İparta kara yolunda kaza meydana gelmiş.
 D) Baharın rengarenk çiçekleri arasında resim yapıyor. Kitap okuyorum.

2 "Çocuk düğün" cümlesinde "düğün" sözcüğü çekimli bir fiildir ve cümlenin yüklemidir. "Düğüne çocuğu hastaneye götürdüler." cümlesinde ise "düğüne" sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte sıfat görevinde olduğu için "sıfat-fiil"dir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

A) Laf dinlemeyen çocuk yine ortaldığı birbirine katmıştı.
 B) Sevdiğim kitap okumamın zevki başkadır.
 C) Evin ıhtiyaçlarını tamamlamak için alışverişe çıktık.
 D) Gece gündüz demeden tarlada çalışarak kısa hazırlanıyorlar.

3 Bazı sözcükler isim-fiil eki aldığı hâlde kalıplaşarak bir varlığın, kavramın temil olur. Bunlar fiilimsiler olarak kabul edilebilir. Örneğin "Tavuklar dondurma işleminden sonra paketlenerek," cümlesindeki "dondurma" sözcüğü fiilimsidir. "Çilekli dondurma lisyonom" cümlesindeki "dondurma" sözcüğü ise isimdir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde fiilimsi eki aldığı hâlede, kalıplaşarak bir varlığı veya kavramı karşılayan sözcük yoktur?

A) Küçük çocuğa uyarımı hediye etmek istiyorduk.
 B) Pazar kahvaltısında mullaka etmek kızartıldı.
 C) Kayseri'den gelen misafirler bize kavurma getirdi.
 D) Fazla kilolanmadan kurtulmak için her sabah yürümeye karar verdim.

4 Fillerin getirilen "-ma, -ış, -mak" eklerini alarak cümlede isim görevinde kullanılan fiilimsiler isim-fiil olarak isimlendirilir.

Buna göre aşağıda verilen cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmamıştır?

A) Ormanlık alanlarda ateş yakmak tehlikeli ve yasaktır.
 B) İstanbul'un sembolü olan minareler her yıl bir-riş daha azalıyor.
 C) Kitap okuma projeleri sayesinde tüm denier-derli beşarın arttı.
 D) Hükümet Kurulu, maçın yınanması yönünde görüş bildirdi.

5 İsim-fiil eki olan "-ma/-me" ile fiilleri olumsuz fiil yapan "-ma/-me" kullanılmamıştır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-ma/-me" ekinin işlevi diğerlerinden farklıdır?

A) Galine, artık neye yarar?
 B) Aynalar, bakınayın yüzüme dik dik.
 C) Yaz tatilinde gitar çalmayı öğrenmişim.
 D) Azma pencereyi, perdeleri çek!

6 (I) Bir yarışının 206 kimeği varken yeni doğmuş bir bebeğin vücudunda yaklaşık 300 kemik ve kırkırdak bulunur. (II) Kırkırdak, bunun ve kulaklarımızda da bulunan yumuşak ve esnek bir dokudur. (III) Bebeğin büyüdüğüce kırkırdak dokuları sertleşir, kemiklere dönüşür. (IV) Bu kemiklerin bir kısmı da zamanla birleşir, tek bir kemikçe dönüşür.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV

Türkiye ÇOK Önemli! **CARI** **8. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM**

Öğrenme düzeyini ölçmek için kazanıma uygun "Konu Testleri"ne yer verilmiştir.

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Konu 3

1 Sıfat-fililer, cümlede çoğunlukla sıfat görevinde kullanılır. Ancak niyledikleri isim düştüğünde onun yerine geçerek bir isim gibi kullanılır yani adlaşmış sıfat-fil olur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil yoktur?

A) Çalışmam yatanda hakkı vardır.
 B) Kötü komşu insanı halletmeli sahibini eder.
 C) Ağlayanın malı gülenin hayretmez.
 D) Danışın dağı aşmıs, danışmayın düz yolda şaşmıs.

2 Sessiz gökten gelen oklara hedef. Oyusu ateşle silenen gergef.

Bu dizelerdeki fiilimsinin türce özdesi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

A) Yokuşlar kaybolur, çıkarız düze
 Kavuşuruz sonu gelmez gündüze
 B) Çabımsı uçmak dilemekin seması ökselere;
 Ayağım takılıyor yordaki gölgelere.
 C) Ruhumu selip de kalıpta dondurmuşlar;
 Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
 D) Yolu tam denemek arkana bak da,
 Koşede bir lahtız kalıver gitsin!

3 Zarf-filler cümleye zaman veya durum anlamını katabilir.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde zarf-fil, cümleye zaman anlamı katmıştır?

A) Göydordam, gurbetli gönlümle dünya duya,
 Ulukıyla yoldandan Ota Anadolu'ya.
 B) Başını kalbimle boyluğ dırınyoru.
 Gökler buldunayor, rüzgâr serinliyordu.
 C) Serpilmeye baştıdır bir yavaşlar ince ince,
 Son yokuş notkasından düzluğce çevilmeye.
 D) Sokaktayım; kimsesiz bir sokak ortasında.
 Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.

4 Aynı ekleri alababiklerini için sıfat-fililer çekimli fiiller karşılanabilir. Bu farkı görebilmek için bir-riyetel karşılanmaması için anlam ve sözcüğün hangi görevde kullanıldığına bakılmak gerekir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil yoktur?

A) Kışınmış gömleklerini ütüleyip dolaba kaldırdı.
 B) Bostandaki kurumuş domatesleri bir tepsiye taşıyıp eve taşıdı.
 C) Yağmurda ıslanmış ayakkabılarıyla yürümek-ke zorluk taşıyor.
 D) Otandaki çarşeye rüzgârın etkisiyle kırılmış, bütün camlar parçalanmış.

5 (I) Kıyıda şeffaf denizden derin: benzerlik turlu-ku-az, daha sonra mavi ve lacivert olur.
 (II) Veda etmeden güldünüz tüm aileyi denenden eskiledi.
 (III) Çalar saat bozulunca sabahın erken uyan-mada güçlüğ yayıyor.
 Bu cümlelerdeki altı çizili fiilimsilerin türle-ri aşağıdakilerin hangisinde aynada doğru olarak verilmiştir?

A) İsim-fiil, Zarf-fil, Zarf-fil
 B) Zarf-fil, Sıfat-fiil, İsim-fiil
 C) Zarf-fil, İsim-fiil, Sıfat-fiil
 D) Sıfat-fiil, Sıfat-fiil, İsim-fiil

6 Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde "-miş" ekinin görevi diğerlerinden farklıdır?

A) Eskimesiz kuyafetleri deşenlenenler tek tasarruf sağlayabilsin.
 B) Tüm camgaşları yalınmış, avli temizlemiş.
 C) Anem patlaymış emmekten köffe yapardı.
 D) Yazdaki kurumuş çiçekleri temizledi.

10 8. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM **CARI** **Türkiye ÇOK Önemli!**

Öğrenme düzeyini ölçmek için kazanıma uygun "Konu Testleri"ne yer verilmiştir.

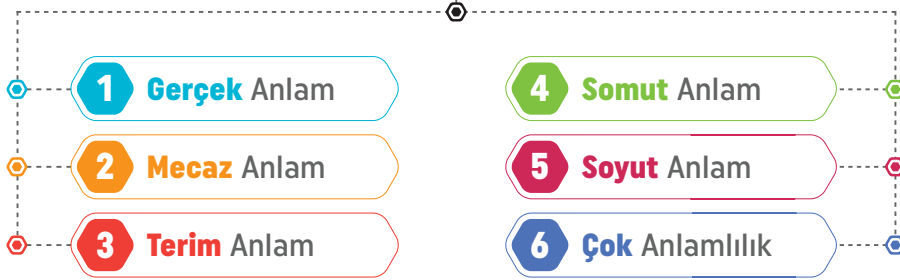
konu

1

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcük: İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan dilin anlamlı en küçük parçasına **sözcük (kelime)** denir. Sözcükler herhangi bir varlığı, kavramı ya da eylemi karşılayabilir.

1. Gerçek Anlam

» Sözcüğün, sözlükteki ilk anlamına ve bu anlamdan tamamen uzaklaşmadan kazandığı yeni anlamlara **gerçek anlam** denir.

ÖRNEK

- Merdivenden düşünce kolu **kırılmış**.
“Kırılmak” dendiğinde aklımıza “**kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak**” anlamı gelir.

2. Mecaz Anlam

» Bir sözcüğün, gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak cümle içinde kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

ÖRNEK

- O lafları yüzünden ona çok **kırıldım**.
“Kırılmak” sözcüğü gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak “**birine karşı kırgın duruma gelmek, gücenmek, incinmek**” anlamında kullanılmıştır.

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin anlam özelliklerini tablonun ilgili alanına örnekteki gibi işaretleyiniz.

	Cümleler	Anlam Özelliği	
		Gerçek	Mecaz
1.	Dayım, arkadaşlarını hiçbir zaman <u>satmayan</u> bir insandır.		✓
2.	Sabaha kadar kafasında <u>kurduğu</u> için huzursuz uyandı.		
3.	Biraz <u>derin</u> düşününce arkadaşlarıma haksızlık ettiğimi anladım.		
4.	Masadaki fotoğrafımı <u>kaldırdığı</u> için çok üzül müştüm.		
5.	<u>Yağan</u> yağmura aldırmadan sokağa çıkmıştı.		

Mecaz anlamlı sözcükler Türk Dil Kurumuna ait olan sözlükte “**mec.**”, <https://sozluk.gov.tr> web sitesinde “**mecaz**” olarak ayrıca belirtilir.

Türkçemizde bir sözcüğün birden fazla gerçek anlamı olabilir.

Örnek:

“**Yazmak**” sözcüğünün Türkçe sözlükteki başlıca anlamları:

1. Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak
2. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek
3. Yazar olarak görev yapmak (...)

Notlarım

Bir sözcük, birden fazla alanda terim olabilir.

- Sözcüğün **kökü** → Türkçe
- 4'ün **kökü** → Matematik
- Bitkinin **kökü** → Fen Bilimleri

Bir sözcüğün terim olup olmadığı kullanıldığı cümleye göre değişir.

- Arkadaki arabanın aynadan yansıyan **ışığı** gözlerimi kamaştırdı. (**Gerçek anlam**)
- Sen benim **ışığımsın**. (**Mecaz anlam**)
- Öğretmenimiz **ışık** konusunu detaylı bir şekilde anlattı. (**Terim anlam**)

Notlarım

3. Terim Anlam

» Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere **terim anlam** denir.

ÖRNEK

- Hastaya kısa bir süre sonra **narkoz** verildi. “**Narkoz**” tıp alanında kullanılan bir terimdir.

ETKİNLİK - 2

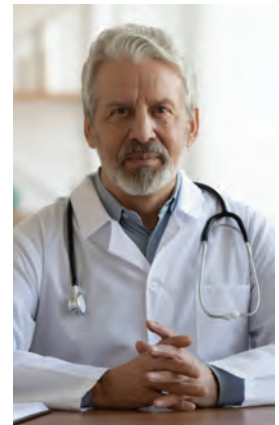
Aşağıdaki altı çizili sözcükler terim anlamlıysa cümlelerin karşısına “✓”, değilse “✗” işareti koyunuz.

	Cümleler	Terim
1.	Başarı <u>merdivenlerini</u> hızlıca çıkmak istiyorum.	
2.	Bağlamanın <u>perdelerini</u> büyük bir ustalikle ayarlıyordu.	
3.	Kalp <u>kasları</u> kalbimizin daha iyi çalışmasını sağlar.	
4.	Öğretmenimiz “koş-” <u>fiilini</u> tahtaya yazarak çekimledi.	
5.	Dün gece <u>rüyamda</u> büyük bir kalabalık içinde olduğumu gördüm.	
6.	Yaşanmış veya yaşanması mümkün olayların anlatıldığı türe <u>hikâye</u> denir.	
7.	Yarışmada <u>mağlup</u> olan takımlar üzüntü içinde salonu terk etti.	
8.	Adam, döviz <u>kurunu</u> öğrenmek için televizyonu açtı.	
9.	Yaklaşık bir saat sonra <u>otobüs</u> Yeşilhisar’a hareket edecek.	
10.	Millilerimizin attığı <u>goller</u> hepimizi sevindirdi.	
11.	Oyunun son <u>perdesinde</u> gözyaşlarımızı tutamadık.	
12.	Bütün <u>gün</u> hiç durmadan çalıştı.	
13.	Onu görünce birden <u>ağız</u> değiştirdi.	

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki terimleri ilgili oldukları alanla eşleştiriniz.

1.	Pragmatizm	Müzik
2.	Element	Dil Bilgisi
3.	Korner	Felsefe
4.	Atardamar	Hukuk
5.	Kök-ek	Kimya
6.	Suflör	Tıp
7.	Nota	Futbol
8.	Tüzük	Tiyatro

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki yargılardan doğru olanlar için ilgili kutuya “D”, yanlış olanlar için “Y” yazınız.

	Cümleler	D/Y
1.	“Her akşam burada gezinir.” cümlesinde “gezinmek” sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır.	
2.	“Sahadaki topları saymaya başladı.” cümlesinde “saymak” sözcüğü gerçek anlamda kullanılmıştır.	
3.	“Ressamın elinde bir palet vardı.” cümlesinde “palet” sözcüğü terim anlamlıdır.	
4.	“Perde” sözcüğü birden fazla alana ait bir terim olarak kullanılabilir.	
5.	“İlaçlar hemen hastalığı kırdı.” cümlesinde “kırmak” sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır.	
6.	“Kara günde yanımızda oldu.” cümlesinde “kara” sözcüğü gerçek anlamda kullanılmıştır.	
7.	“Öğretmenimizle solfej yaptık.” cümlesinde “solfej” sözcüğü müzik terimidir.	

ETKİNLİK - 5

Aşağıda gerçek ve mecaz anlamda cümle içinde kullanılan sözcüklerin hangi anlamda kullanıldığını yazınız.

duymak	Aslında babam olacakları kahvede konuşulandan duymuştu. (.....)
	Artık sanatla uğraşip içimde bir şeyler duymak istiyorum. (.....)
konmak	Başıma talih kuşu konduğunun farkına varamamıştım. (.....)
	Küçük güvercin bir çatının oluşuna konuverdi. (.....)
boş	Ne kadar boş insan varsa her yerde beni buluyor! (.....)
	Berberin boş olduğunu görünce hemen içeri girdim. (.....)

ETKİNLİK - 6

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin cümle numaralarını anlam özelliklerine uygun kutulara yerleştiriniz.

1. Araç bir süre sonra kendiliğinden ivme kazanmaya başladı.
2. Derdine derman arayan hastalar bu doktorun kapısını çalıyordu.
3. Akif Bey, derslerde öğrencilerine hayatla ilgili öğütler de verirdi.
4. Bu akşam buluşmaları öyle sardı ki vazgeçemiyorduk.
5. Kutay, memleketten 500 dekarlık bir arsa almayı planlıyormuş.
6. Bu şehrin ıssız sokaklarında türlü acılar ve üzüntüler gizliydi.
7. Dedem her zaman “Allah saklasın ülkemizi!” diye dua ederdi.
8. Hasta, anestezinin etkisi geçince konuşmaya başladı.
9. Cengiz Bey, okulun tüm yükünü çeken kişi olarak tanınıyor.
10. Gece olunca ormanı huzurlu bir sessizlik sarıvermişti.
11. Etrafına kızgın şekilde bakan adamı sakinleştirmeye çalıştık.

Gerçek

Mecaz

Terim

Duyma

Tatma

Görme

Koklama

Dokunma

4. Somut Anlam

» Beş duyu organımızın herhangi biriyle algılayabildiğimiz veya kavrayabildiğimiz anlamları ifade eden sözcüklere **somut anlamlı sözcükler** denir.

ÖRNEK

- Ağustos ayında **hava** sıcak ve kuru olur. (**Dokunma duyu organımız, deri**)
- Yemeğin **acı**, biraz fazla olmuş değil mi? (**Tatma duyu organımız, dil**)
- İçeriye tepedeki çamlardan reçine kokuları esti. (**Koku alma duyu organımız, burun**)
- Az sonra davulun **sesi** kesildi. (**Duyma duyu organımız, kulak**)
- Ağaçlar **yemyeşildi**, dalların arasına meyveler saklanmıştı. (**Görme duyu organımız, göz**)

5. Soyut Anlam

» Beş duyu organımızın herhangi biriyle algılayamadığımız veya kavrayamadığımız anlamları ifade eden sözcüklere **soyut anlamlı sözcükler** denir.

ÖRNEK

- **Kibirli** bir insan olmadığını söyledi.
- Çözülemeyen **dertleri** vardı onların.
- Başını **huzur** içinde yastığa koydu.
- **Sevgi** olunca bütün yemekler lezzetlidir.
- Bana **kötülük** yapmaya çalışanları engelledi.

Bil Bakalım!

Hangi cümlede “tatlı” sözcüğü somut anlamda kullanılmıştır?

- Asuman, öyle tatlı gü-lümsüyor ki.
- Önümüze peçetelere sarı-lı, her katı şekerle süslü bir tatlı koydu.
- Tatlı sözlerle öğretmenin gözüne girdi.

ETKİNLİK -7

Aşağıdaki cümlelerde altı çizilen sözcüğün kullanıldığı cümleye göre kazandı-ğı anlam özelliğini ilgili yere işaretleyiniz.

	Cümleler	Anlam Özelliği	
		Somut	Soyut
1.	<u>Mutluluk</u> belki de o kadar da uzağınızda değildir.		
2.	Hiçbir zaman <u>ümidinizi</u> kesmeyiniz.		
3.	<u>Sıcak</u> çorbayı acele acele içince dili yanmıştı.		
4.	Kısa <u>saçlarını</u> sağ tarafa taradı.		
5.	<u>Yağmur</u> birden coşmaya başladı.		
6.	<u>Kim</u> tutmak kimseye fayda sağlamaz.		
7.	Sorunlarını çözmek için <u>aklını</u> kullanmalısın.		
8.	Bu sene, üniversiteyi bitirmeyi <u>umutla</u> bekliyor.		
9.	Tarihimiz, <u>kahramanlık</u> örnekleriyle dolu.		
10.	Sen bu <u>çocuğa</u> çok yüz veriyorsun.		
11.	Saygı her insanın ihtiyaç duyduğu ve göstermesi gereken bir <u>erdemdir</u> .		
12.	<u>Hava</u> güzel olursa parka götüreceğimi söyledim.		

ETKİNLİK - 8

Aşağıdaki dizelerde geçen altı çizili sözcükleri uygun kutulara yerleştiriniz.

1. Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur

2. Dışarda fırtına, uğultu, tipi
Odada sessizlik tutulur gibi

3. Leyla gelin oldu, Mecnun mezarda
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda

4. Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına

5. Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben

6. Hasretinle geçiyorken bu gençlik çağım
Ey sevdiğim, ben ümitsiz değilim gene

7. Başlamasaydı bu masal
Kalbin ışıktan rüyası

8. Hiç olmazsa unutmamak isterdim
Eski geceler, sevdiğilerimle dolu odalar

9. Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

10. Kış günleri trenlerle geçtin mi uzak köylerden
Gördün mü dehşetini, tipinin karın

11. Bana, alev gibi bir şeyler yazdı
Sanki baştanbaşa şiirdi, nazdı

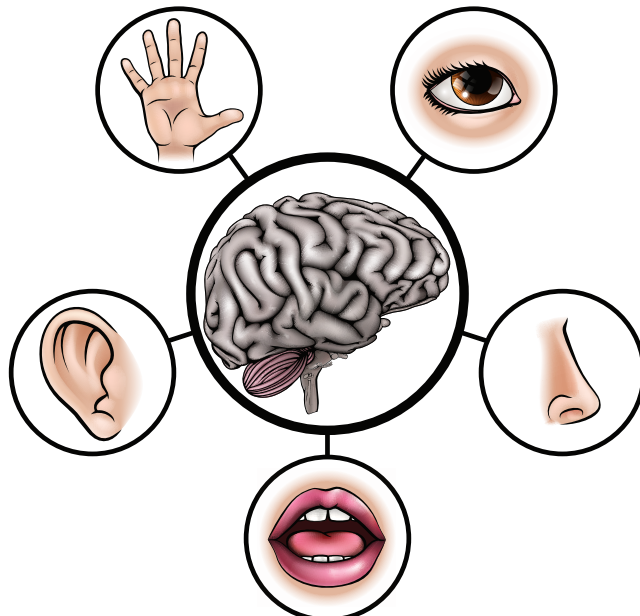
12. İhtiyar dallarda taze yasemin
Hayal iklimlerinin şen habercisi

13. Duyardım uzaklardan rüzgârın esişini
Hüzünle izlerdim sokaktan gidişini

14. Ey ışıklarda sallanan yelkenli
Al beni de karşı dağlara bırak

Somut

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Soyut

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sözcüklerin anlamlarına Türk Dil Kurumuna ait olan sözlükten veya <https://sozluk.gov.tr> web sitesinden bakabilirsiniz.

Bil Bakalım!

“Gitmek” sözcüğü hangi cümlede “çıkmaq, ulaşmaq” anlamında kullanılmıştır?

- Bu gömlek ona gitmedi.
- Bu yiyecekler iki ay gider.
- Affedersin yavrum, bu yol nereye gider?

Notlarım

6. Çok Anlamlılık

» Bir sözcüğün birden çok anlamı ifade edecek şekilde kullanılmasına **çok anlamlılık** denir.

ÖRNEK

“Bırak(mak)” sözcüğünü ele alalım:

- Elindeki çayları masaya **bıraktı**. (Koymak)
- Tam denize yuvarlanacağı sırada ipi **bıraktı**. (Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak)
- Yeni çalışmalarını haftaya **bıraktık**. (Bir işi başka bir zamana ertelemek)
- Acaba kalemiğimi nerede **bıraktım**? (Unutmak)

ETKİNLİK - 9

“Görmek” sözcüğünün aşağıdaki cümlelerdeki kullanımları ile anlamlarını eşleştiriniz.

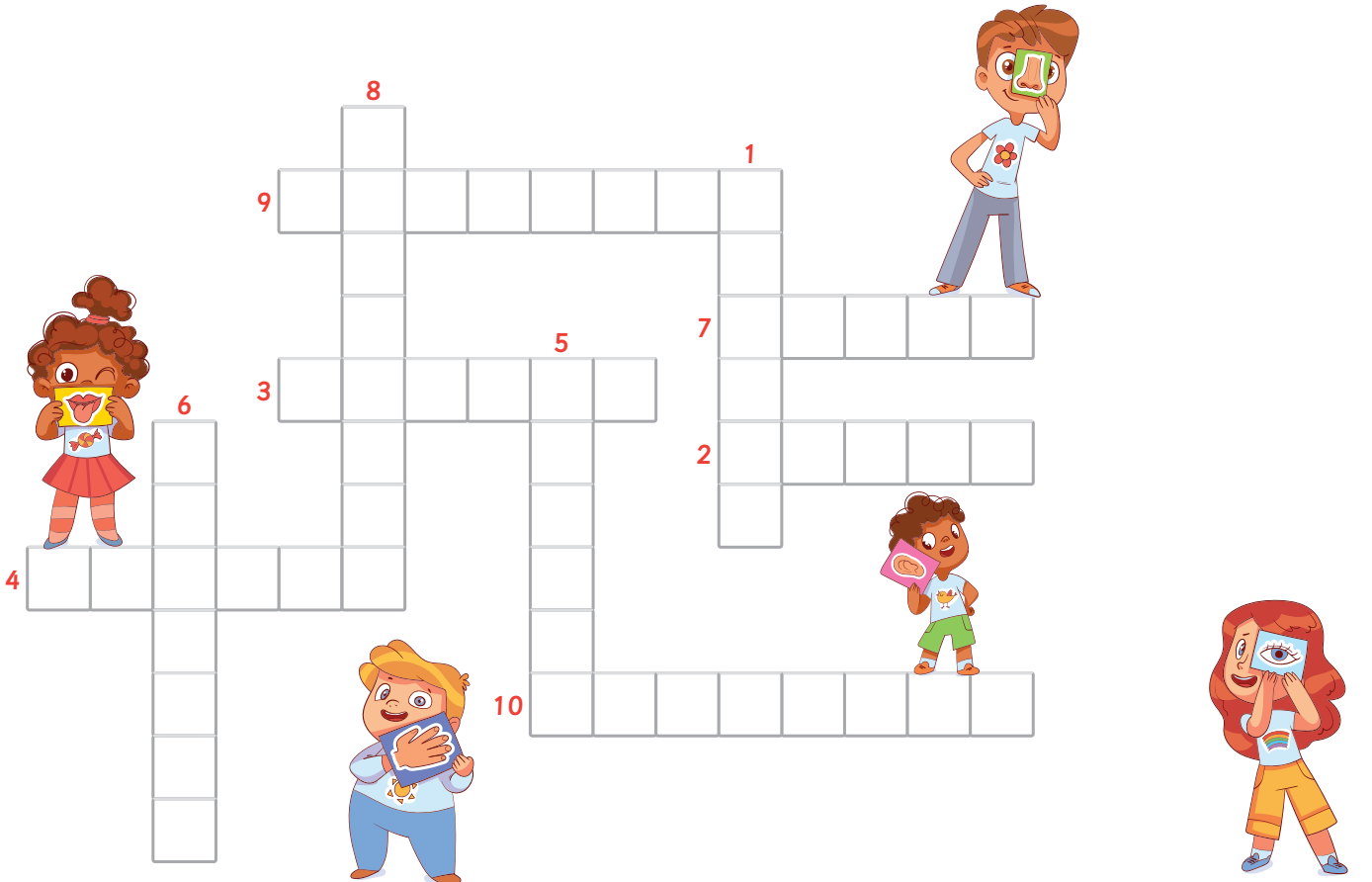
	Cümleler		Anlamları
1.	Cebi biraz para görünce hemen şımarıverdi.	Almak
2.	Benim ne demek istediğimi zamanla sen de göreceksin.	Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak
3.	Mehmet Bey'den matematik dersi görmek büyük ayrıcalıktır.	Yapmak, etmek
4.	Bu okul çok tartışmalar gördü ama hepsi unutuldu.	Saymak, herhangi bir şey gibi görmek
5.	Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesini hiç gördün mü?	Bir şeye erişmek
6.	Ağacın güneş gören dallarından biraz kayısı aldık.	Gezmek
7.	Kurumumuz uzun yıllardır tefiş görmemişti.	Takım arkadaşlarından en uygun olanına pas atmak
8.	Bu kadar işi gördükten sonra bırak da dinleneyim.	Anlamak, kavramak, sezmek
9.	Öğretmenimiz Sibel Hanım'ı yıllar sonra bir alışveriş merkezinde gördüm.	Karşılaşmak, rastlaşmak
10.	İrfan Can, sol kanattaki Caner'i çok iyi gördü.	Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek
11.	Osman Bey, öğrencilerini kendi çocuğu gibi görürdü.	Bir işleme uğramak
12.	Kayalıkların oralarda oynayan üç beş küçük çocuk gördüm.	Sahne olmak, geçirmek

ETKİNLİK - 10

Karanlığın içinden kerpiç eve doğru uzanan patikada ansızın belirdi. Rüzgârın dağıttığı kuru yaprakların hışırtısından huylanın köpek, evin en büyük oğlunu tanımamışçasına birkaç kez havladı. İyice yaşlandığından kimi kollayacağını, kime hırlayacağını karıştırıyordu nicedir. Kararsız birkaç saniyeden sonra kuyruğunu bacalarının arasına kıştırıp kulübesine girdi. O ise hemen eve girmek yerine bir süre taşlıkta bekledi. Burukluğun, içine yılan gibi sokulmasına göz yumdu. Zaman ne çabuk geçiyordu diye düşündü omuz silke- rek. Kulübedeki o uysal yaratık, eve bekçilikten ziyade ona arkadaşlık yapmıştı çocukluğu boyunca. Daha yavruyken arkadaşıyla birlikte kavaklıktan bulup getirdikleri gün geldi gözlerinin önüne. Ava giderken yerinde durmadığı, ön patilerini kucaklarcasına kaldırıp üstlerini başlarını batırdığı zamanların hayali bile cihana değişiyordu şimdi.

Bu metinde geçen bazı sözcüklerin anlamları aşağıda verilmiştir. Anlamları karşılayan sözcükleri metinden bulmacadaki yerlerine yerleştiriniz.

1. Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ.
2. Başkalarına kolayca uyabilen, sözlerini dinleyip karşı gelmeyen, yumuşak başlı.
3. Engeli yerlerden gelip geçenlerin ayak izlerinden oluşan, tekerlekli araç işlemeyen dar yol, çığır, keçi yolu, yolak.
4. Taşla döşenmiş avlu, sofa, merdiven altı vb.
5. Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla.
6. İnce cisimler hışırdarken çıkan sesin adı.
7. Yeni doğmuş hayvan veya insan.
8. Korumak, gözetmek.
9. Girmek.
10. İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi.

ETKİNLİK - 11

Aşağıdaki cümlelerde “tutmak” sözcüğü farklı anlamlarda kullanılmıştır. Uygun anlamları bularak örnekteki gibi eşleştiriniz.

1.	Kucağında kundaklı bir çocuk tutuyordu.	g.	Hürriyetinden yoksun bırakıp bir yere kapamak
2.	Evvela bu hırçın köpeği tuttu, bağladı.	b.	Benimsemek, beğenmek
3.	Vahşidir, hiçbir zaman onu kafeste tutmak mümkün değildir.	f.	Kırağı, çiğ veya kar bir yüzeyde görünür durumda olmak, kalmak
4.	Şu yağın kar bir tutsun, seyreyle sen ertesi gün çocukları.	d.	Hizmetine almak veya kiralamak
5.	Ama öylelerini de çevresinde kimse sevmemiş, tutmamıştır.	c.	Ele geçirmek, yakalamak
6.	Burada bir kat tuttum, yazı geçireceğim.	e.	Gereğini yapmak, yerine getirmek
7.	Verdiği sözü tutmuş, vaktinde gelmişti.	a.	Elde bulundurmak, ele almak

1. a 2. 3. 4. 5. 6. 7.

ETKİNLİK - 12

Aşağıdaki cümlelerde verilen altı çizili sözcükler, hangi anlamlarda kullanılmıştır? İşaretleyiniz.

1. Burada yapılacak bir mitingde bu alan kaç kişi alır?

- (...) Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak
- (...) Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak
- (...) İçine sığmak
- (...) İçeri girmesini sağlamak

2. O olayda da mutlaka onun parmağı vardır.

- (...) İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri
- (...) Eni veya boyu bu organ kadar olan
- (...) Koyu sıvılara daldırıp çıkarıldığında bu organa bulaşan miktar kadar olan
- (...) Bir işe karışmış olma ilgisi

3. Rahat bırakın onları, baksanıza koyu bir soh-bete dalmışlar.

- (...) Yazı karakterinin daha belirgin olarak yazılmış biçimi
- (...) Derin, hararetli
- (...) Yoğunluğundan dolayı güç akan, sulu karşıtı
- (...) Aşırı

4. Neden bu kadar sert konuşuyorsun?

- (...) Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı
- (...) Gönül kırıcı, katı, ters bir biçimde
- (...) Hırçın, öfkeli, hiddetli
- (...) Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükül-meyen

1. Barış Manço, müzikte açtığı yolun yanı sıra şarkı sözleriyle de kültür hayatına önemli katkılar yaptı. Birçok şarkısının son kıtasında tıpkı halk şiiri geleneğinde olduğu gibi kendi ismine yer veren Barış Manço “modern çağ ozanı” olarak unutulmuş değerleri hatırlattı. Toplumsal konulara, ailenin önemine dikkat çekti; şarkılarında atasözlerini ve deyimleri kullanarak bunların toplumsal hafızada canlı kalmalarını sağladı.

Bu metinde geçen sözcüklerden bazılarının sözlük anlamları aşağıda verilmiştir:

- I. Bir işin yapılmasına, gerçekleşmesine emek, bilgi, para vb. ile katılma, yardım
II. Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir
III. Çağdaş
IV. Şair
V. Bellek

Numaralanmış anlamlara uygun sözcükleri metinden bulmacadaki uygun yerlere yerleştiriniz.

I.						
II.						
III.						
IV.						
V.						

Aşağıdakilerden hangisi bulmacanın üçüncü sütunundaki harflerin birer kez kullanılmasıyla oluşturulabilecek bir sözcüktür?

- A) YAY B) FAY
C) BAY D) YAK

2. “Kaçırma” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yararlanamamak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Genç futbolcu oynadığı ilk maçta bir penaltı kaçırdı.
B) Gelen kötü haber odadaki herkesin keyfini kaçırdı.
C) Denizcileri kaçıran korsanlar fidye istiyorlarmış.
D) Sanırım piknik tüpümüz başlığından gaz kaçırıyor.

3. ● Elimize geçen parayla bu ayı rahatlıkla çıkarabiliriz.
● Eve gelen misafirlere kilerden kavun ve üzüm çıkardı.
● “Genç Kalemler” dergisini çıkardıktan sonra iyice tanındı.
● Bu işin sonunda beni suçlu çıkaracağınızı biliyordum.

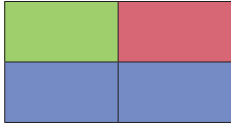
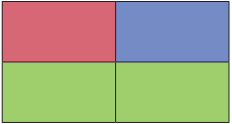

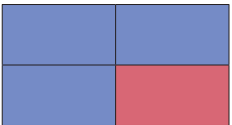
“Çıkarmak” sözcüğü bu cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Yayımlamak
B) Sonunu getirmek
C) Yapmak, üretmek
D) Gibi göstermek, bir davranış yüklemek

4. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler gerçek anlamlıysa içinde bulunduğu kutu maviye, mecaz anlamlıysa kırmızıya, terim anlamlıysa yeşile boyanacaktır.

Onun ne kadar <u>odun</u> biri olduğunu en iyi ben bilirim.	Bu kurabiye çok <u>tatlı</u> olmuş, yemek istemiyorum.
Çocukluğunda <u>çiçek</u> hastalığına yakalanmış.	Göz doktoru bizi <u>retina</u> polikliniğine gönderdi.

Buna göre tablonun bölümlerinin doğru boyanmış hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) B)
C) D)

5. Müzisyen olarak bir kariyer yapmak istemiyordum. Müzisyenliğimle yazarlığım birlikte yürüyordu. Yüksek lisans dönemimde de bir karar vermek durumundaydım artık. Başka yazarlarla tanıştığım bir dönemdi. Her ne kadar evde hâlâ çeşit çeşit enstrümanım olsa da tutkum ve kariyerim yazmaktır.

Bu metinde altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) yürüyordu B) karar
C) dönemdi D) kariyerim

6. Su coşar deniz kabırır canlanır ölü şehirler
I
Yemyeşil bir rüzgâr eser yıldızlar arasından
II
Şimdi siz taşıyorsunuz müjdenin kurşun yükünü
III
Çatlayacak yalanın çelik kabuğu
IV
Sizin bahçenizde büyüyecek imanın güneş yüz-
lü çocuğu

Erdem Bayazıt

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. “
(I) İki elim gitmez oldu yüzümden
(II) Ah ettikçe yaşlar gelir gözümden
(III) Kusurumu gördüm kendi özümden
(IV) Bir doşt bulamadım gün akşam
oldu.
Kul Himmet”

Numaralanmış dizelerin hangisinde altı çizili sözcük soyut anlamlıdır?

- A) I B) II C) III D) IV

8. Beş duyu organımızdan herhangi biriyle algılabildiğimiz kavramlar somut, algılayamadığımız kavramlar ise soyut anlamlıdır.

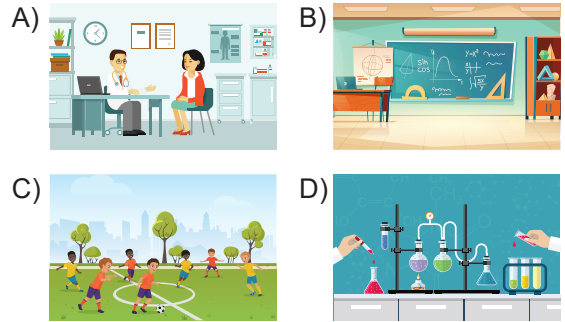
Buna göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi soyutluk-somutluk bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Hayallerini yakalamanın en kolay yolu gece gündüz çalışmaktır.
B) Gördüğü bu rüya onun bütün gün huzursuz olmasına sebep olmuştu.
C) Bu çabası izleyiciler tarafından takdirle karşılandı.
D) Sonbaharın gelişiyle ağaçların altı bir renk cümbüşüne dönmüştü.

9. Meslek, bilim, sanat, spor gibi alanlara ait sözcüklere terim denir. Bazı terim örnekleri şunlardır:

- Şut
- Anestezi
- Çarpma

Aşağıdakilerden hangisi bu terimlerin ait olduğu alanlarla ilgili değildir?

10. Reşat Nuri Güntekin, Anadolu'daki yaşam ve toplumsal sorunları ele almış; insanı, insan-çevre ilişkisi içinde yansıtabilmiş bir yazardır. Romanlarında sayısız insan tipi yaratmıştır. Mizaha daha geniş yer verdiği öykülerinde de aşk, yalnızlık, fedakârlık, dostluk, ihanet gibi temalar kullanmıştır.

Aşağıdakilerin hangisi bu metindeki sözcük veya söz gruplarından herhangi birinin anlamı değildir?

- A) Özveri
B) Öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu
C) Gülmece
D) Boşuna söylenmiş söz

konu

2

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

Notlarım...

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

1. Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler

» Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere **eş anlamlı (anlamdaş)** sözcükler denir.

ÖRNEK

- adale & kas
- kem & kötü
- cümle & tümce
- yürek & kalp
- lisan & dil
- kıymet & değer

ÖRNEK

- Arkadaşlar, gemimize önemli bir **görev** verildi. (**vazife**)
- Sürekli bir **kaygı** içinde yaşıyordu. (**tasa, endişe**)

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin anlamdaşlarını ilgili yerlere yazınız.

	Cümleler	Eş Anlamlı Sözcükler
1.	Böyle bir <u>zamanda</u> kimse kimseye güvenemiyor.	
2.	Kasabaya <u>uzak</u> bir yerde yalnız yaşıyor.	
3.	Ozan'daki <u>kabiliyet</u> diğer takım arkadaşlarında pek yoktu.	
4.	Bazı sorunların çözümü için aramızda herhangi bir <u>mâni</u> kalmadı.	
5.	Ünlü sanatçının hayatını kaybetmesi tüm yurdu <u>mateme</u> bürüdü.	
6.	<u>Deprem</u> , tüm bölgede orta şiddette hissedilmiş.	
7.	Emine Hanım, <u>misafire</u> sunulan yemeklere gıpta ile bakmış.	
8.	Hepimizin <u>geleceği</u> için birtakım fedakârlıklar yapılıyor.	
9.	Akif Bey, yeni evinin yapımında en ufak bir <u>detay</u> bile atlamamıştı.	
10.	Türk askerinin olduğu her yerde insanlar <u>güven</u> duygusu yaşar.	

Eş anlamlı sözcükleri aynı cümlede kullanmaya dikkat etmeliyiz.

Örnek:

- ✗ İlgili ve alakanız için teşekkür ederim.
- ✓ İlginiz için teşekkür ederim.
- ✓ Alakanız için teşekkür ederim.

Atasözleri ve deyimler hariç sözcüklerin eş anlamlılarını kullanabilirsiniz.

Örnek:

- Vakit kaybetmeyin.
- Zaman kaybetmeyin.

Bil Bakalım!

“Espri” sözcüğünün eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- komik
- şaka
- gülünç

Notlarım

Sözcüklerin zıt anlamlı olabilmesi için her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamlı olması gerekir.

- Soğuk davranmak
- Sıcak davranmak

Her ikisi de mecaz anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlıdır.

- Soğuk hava
- Sıcak hava

Her ikisi de gerçek anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlıdır.

- Soğuk hava
- Sıcak davranmak

Biri gerçek, biri mecaz anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlı değildir.

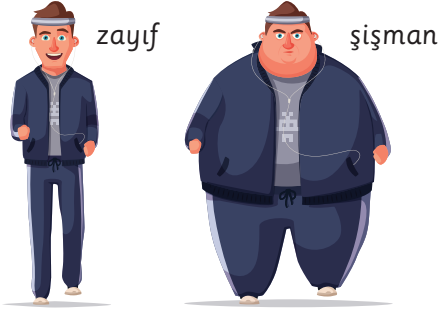
Notlarım

2. Zıt Anlamlı Sözcükler

» Anlamca birbirinin karşıtı olan sözcüklere **zıt (karşıt) anlamlı** sözcükler denir.

ÖRNEK

ÖRNEK

- Darılmak için sudan bahaneler kullanıyordu. (**barışmak**)
- Etrafı tahta korkulukla çevrilmiş geniş bir **çukur** gördü. (**tümsek**)

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki sözcükleri zıt anlamlılarıyla eşleştirerek uygun alana yazınız.

1.	korkak	sarkıt	a.
2.	boylam	gösterişli	b.
3.	sade	övmek	c.
4.	ham	hırçın	d.
5.	yabani	hızlı	e.
6.	savaş	cesur	f.
7.	azalmak	evcil	g.
8.	dikit	çoğalmak	h.
9.	parlak	enlem	ı.
10.	somut	barış	i.
11.	uysal	mat	j.
12.	aheste	soyut	k.
13.	yermek	olgun	l.

1. 8.
2. 9.
3. 10.
4. 11.
5. 12.
6. 13.
7.

UYARI

» Bir sözcüğün olumsuzu ile zıt anlamı birbirine karıştırılmamalıdır.

Sözcük	Olumsuzu	Zıt Anamlısı
gelmek	gelmemek	gitmek
tatlı	tatsız	acı
çekmek	çekmemek	itmek
başlamak	başlamamak	bitirmek

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

konu

2

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki sözcüklerin zıt anlamlılarını bulmacadan bularak üstünü çizin. Kalan harflerden oluşacak deyim ilgili yere yazınız.

kış	negatif	pahalı
sabah	sığ	uslu
üretim	zayıf	üzülmek
bayat	övmek	kalın
gelir	kara	ıslak
geniş	yaşlı	

A	R	D	E	R	İ	N	I	G	K	P
İ	T	Ü	K	E	T	İ	M	B	U	O
S	E	V	İ	N	M	E	K	Y	R	Z
G	İ	D	A	R	U	G	Ş	A	U	İ
İ	Y	A	Z	Ç	C	E	İ	R	A	T
D	İ	N	C	E	U	N	Ş	A	T	İ
E	L	A	K	I	Z	Ç	M	M	A	F
R	Ş	A	K	Ş	A	M	A	A	Z	M
Y	E	R	M	E	K	A	N	Z	E	K

Deyim:

....
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki sözcüklerin eş ve zıt anlamlılarını karşlarına yazınız.

	Sözcük	Eş Anlamlısı	Zıt Anlamlısı
1.	Uzak		
2.	Acemi		
3.	Islak		
4.	Savaş		
5.	Kötü		
6.	Esir		
7.	Yaşlı		
8.	İndirim		
9.	Suçlu		
10.	Temiz		
11.	Mazi		
12.	Yanıt		
13.	Yapay		
14.	Mutlu		
15.	Sıska		

Yaşlı

Genç

Düzeltilme işareti (^) olan sözcükler; okunuşları, yazılışları ve anlamları farklı olduğu için eş sesli değildir.

Örnek:

- ama – âmâ
- hala – hâlâ
- kar – kâr
- adet – âdet
- yar – yâr

Bil Bakalım!
“Koyun” sözcüğü eş sesli bir sözcük müdür?

- Evet
 Hayır

Notlarım

3. Eş Sesli Sözcükler

» Yazılışları ve okunuşları aynı olduğu hâlde anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli (sesteş) sözcükler denir.

ÖRNEK

- Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı
- Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat

ÖRNEK

- Sınavdan 100 puan alarak birinci oldu. → sayı
- Bu yüzü bir yerden hatırladığını düşündü. → surat, çehre

ETKİNLİK - 5

Aşağıdaki altı çizili sözcükler eş sesliyse karşısına “✓” değilse “x” koyunuz.

	Cümleler	
1.	Düğünlerde herkesten <u>çok</u> oynar, hiç yerine oturmazdı.	
2.	Salondaki yaklaşık <u>bin</u> kişi sohbet ederek özlem gideriyordu.	
3.	<u>Soğ</u> elindeki yarayı sargı beziyle kapatmaya çalışmış.	
4.	Birkaç <u>el</u> daha oyun oynadıktan sonra yemeğe geçtiler.	
5.	Katıldığı toplantılarda bu alandaki <u>yeni</u> gelişmeleri gördü.	
6.	<u>Kır</u> saçlı bir adam, az önce seni sormuştu.	
7.	Yazıcının <u>toneri</u> azaldığı için çıktılar eskisi kadar iyi değil.	
8.	Farklı <u>tonlarda</u> yaptığı boyamaları öğretmenine sundu.	
9.	Memleketinden aldığı <u>bağ</u> evine yazları taşınacakmış.	
10.	Kahve içtiği <u>yeşil</u> bardağı elinden düşürerek kırdı.	
11.	Profesör, toplantıda çok önemli bir <u>noktaya</u> değinmişti.	
12.	İş adamı, çalışanı için yüklü miktarda bir <u>çek</u> yazmıştı.	
13.	Soğuk su içtiği için <u>boğazı</u> şişmiş.	
14.	Ahırdan her gün bir <u>koyun</u> eksiliyordu.	
15.	Sana bin <u>kere</u> söyledim o iş öyle olmaz diye.	
16.	Babasından <u>saçını</u> kestirmesini istedi.	
17.	<u>Ben</u> bu konuda size katılmıyorum, dedi.	

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

konu

2

BİLGİLENDİRME: TDK Güncel Türkçe Sözlük'te isim türünden sözcükler Roman rakamları ile (I) ve (II) şeklinde numaralandırılır. Bu numaralandırma aynı türden iki sözcüğün karıştırılmaması içindir. Biri isim, diğeri fiil olan sözcüklerde numaralandırmaya gerek yoktur. Çünkü fiiller sözlükte master hâliyle verilir.

Sözlük'te Ara

yüz (I)

- isim** Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
- isim** Bu sayıyı gösteren 100 ve C rakamlarının adı.
- sıfat** On kere on, doksan dokuzdan bir artı.

Sözlük'te Ara

yüz (II)

- isim** Başta alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat: "Bir güzel çocuk yüzüyle gülümsüyor." -**Sait Faik Abasıyanık**
- isim** Yüzey: Suyun yüzünde.
- isim** Kesici araçlarda ağız: Bıçağın keskin yüzü.

ETKİNLİK - 6

Aşağıdaki sözcükleri birbirleriyle sestüş olacak şekilde farklı cümlelerde kullanınız.

Adanalı arkadaşım ilk defa kar görmüş.	kar
Yahya Bey, bahçesine fidanlar dikeyiyor.	dik
Kardeşini dışarıda tehlikelerden korusun.	koru
Hastalanan bebek, ateşler içinde yanıyordu.	yan
Otobüs tıklım tıklım dolu, diye seslendi şoför.	dolu
İnce dalları elindeki satırla güzelce parçaladı.	satır
Bahçedeki kart salatalıkları ayırıp tazeleri aldı.	kart
Bu ailenin soyu yüzyıllar öncesine dayanıyor.	soy
Bir an önce tezini bitirip hocasına sunmak istiyor.	tez
Köpeği gören çocuğun soluk alışması birden değişti.	soluk

 Sözcüklerin eş sesli (sestüş) anlam özelliği kazanabilmesi için farklı temel anlamlara sahip olmaları gerekmektedir.

- Alilerin yüz koyunu var. (Gerçek anlam)
- Yüz güzelliği geçicidir. (Gerçek anlam)

"Yüz" sözcüğü, iki cümlede de farklı gerçek anlama sahip olduğu için eş seslidir.

- Yüzünü yıka, gel. (Gerçek anlam)
- Ne yüzle geldin? (Mecaz anlam)

"Yüz" sözcüğü bu cümlelerde gerçek ve mecaz anlamlarıyla kullanıldığı için eş sesli değildir.

 Eş sesli sözcüklerin arasında anlam ilişkisi bulunmamalıdır.

Örnek:

Bağ: Üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası.

Bağ: Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip.

Bil Bakalım!

Hangi cümlede “köpek” sözcüğü özel anlamda kullanılmıştır? İşaretleyiniz.

- Köpeğe doğru yürümeye başladı.
- Her köpek sevilmek ister.

Bil Bakalım!

Aşağıdaki sözcüklerin hangisi daha genel anlamlıdır? İşaretleyiniz.

- domates
- salatalık
- sebze
- patlıcan
- marul

Notlarım

4. Genel ve Özel Anlam

» Söylenişte tekil olmasına rağmen anlamca geniş kapsamlı olan sözcüklere **genel anlamlı sözcükler**; anlamca daha dar kapsamlı olan, o türün sadece bir ya da birkaç örneğine işaret edecek şekilde kullanılan sözcüklere ise **özel anlamlı sözcükler** denir.

ÖRNEK

Genelden Özele Sıralama

- varlık – canlı – hayvan – yırtıcı kuş – şahin

Özelden Genele Sıralama

- şahin – yırtıcı kuş – hayvan – canlı – varlık

UYARI

» Bir sözcük cümledeki kullanımına göre özel veya genel anlamlı olabilir.

- **Kedi** uysal bir hayvandır, kimseye bir zararı yoktur.

Belirli bir kedi kastedilmediği için kedi sözcüğü, **genel anlamlıdır**.

- **Kedi** sobanın arkasında mışıl mışıl uyuyor.

» Belli bir kedi kastedildiği için kedi sözcüğü, **özel anlamlıdır**.

ETKİNLİK -7

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler genel anlamda mı, özel anlamda mı kullanılmıştır? İşaretleyiniz.

	Cümleler	Genel Anlam	Özel Anlam
1.	<u>İnsan</u> trafikte her zaman sakın kalamayabiliyor.		
2.	<u>Salondaki</u> tüm davetliler birden dönüp ona bakmıştı.		
3.	Bir <u>kitap</u> , okuruna bir şeyler katmıyorsa iyi bir kitap değildir.		
4.	Karşiki evde yanan <u>lamba</u> hepimizin dikkatini çekmişti.		
5.	<u>Kedi</u> , önündeki mamayı yemeyi bırakıp yanımıza koştu.		
6.	<u>Komşu</u> , bazen bir insanın en büyük yardımcısı olabilir.		
7.	Bir <u>insanın</u> kendisini bilmesi, tanınması, kolay bir iş değil.		
8.	Yaşlı <u>çınar</u> , artık eski gücünü kaybettiğini hissediyordu.		
9.	<u>Kumandayı</u> bulamadığı için sabah erkenden uyandırdı bizi.		
10.	<u>Gözlük</u> , bazı insanların günlük yaşamını sürdürmesi için şarttır.		
11.	<u>Çocuk</u> , saatlerce bir köşede oyuncaklarıyla oynadı.		

5. Nitel ve Nicel Anlam

» Sayılabilen, ölçülebilen bir özelliği ifade eden sözcüklere **nicel anlamlı**; sayılamayan, ölçülemeyen bir özelliği ifade eden sözcüklere ise **nitel anlamlı** sözcükler denir.

ÖRNEK

- Elinde **ağır** bir çanta vardı. → **Nicel** anlam
- Mutfakta **ağır** bir koku vardı. → **Nitel** anlam
- **Geniş** yolları olan bu şehri çok sevdim. → **Nicel** anlam
- Babam çok **geniş** görüşlü bir adamdı. → **Nitel** anlam

ETKİNLİK - 8

Aşağıdaki altı çizili sözcükleri nitel ve nicel anlam oluşlarına göre kutulara yerleştiriniz.

1. Bu kadar ağır kolileri taşımamı benden nasıl beklersin?
2. Ailene karşı bu kadar ağır konuşmana hiç gerek yoktu.
3. Akif Bey'in Yeşilhisar'a az bir yolu kaldığını öğrendim.
4. Dar görüşlü insanlarla çalışmak beni hep zorlamıştır.
5. Ayakkabısı dar gelmeye başlayınca yenisini aldı.
6. Amcamlar eskiden bu işten güzel paralar kazanırdı.
7. Sen ne güzel bir çocuksun öyle, diyerek gülmüsedti.
8. Bunlar çok derin mevzular, yarın konuşalım.
9. Araba, caddenin başındaki derin bir çukura düşmüş.
10. Sen o küçük dünya ile her şeyi bileceğini zannetme!
11. Kendisine küçük gelen pantolonun yerine yenisini denedi.
12. O gün şehrin sokaklarında büyük kalabalıklar toplanmış.
13. Benim ne kadar büyük hayallerimin olduğunu unutmuş gibisin.
14. Tatlı sözleriyle hepimizin yüzünü güldürmeyi başardı.
15. Yaptıklarından sonra ondan iyice soğudum.
16. Kocaman yeşil gözlerinde bir ışıltı vardı.
17. İyi evlat babayı vezir, kötü evlat rezil eder.
18. Herkesle sıcak ilişkiler kurardı.

Nitel Anlamlı Sözcükler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nicel Anlamlı Sözcükler

.....

.....

.....

.....

.....

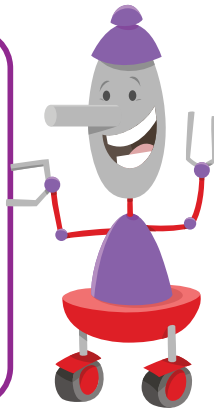
.....

.....

.....

.....

.....

Bil Bakalım!

Aşağıdakilerden hangileri nicel anlamlıdır? İşaretleyiniz.

- Yakın arkadaş
- Yakın bir ev
- Uzun düşünce
- Uzun ağaç
- Dar yol
- Dar kafa

Bil Bakalım!

Hangi görsel nitel anlamı ifade edebilir? İşaretleyiniz.

-
-

Notlarım

Yansıma sözcükler, mecaz anlamda kullanıldıklarında yansıma anlamı ortadan kalkar.

Örnek:

- Gerçekleri çatır çatır söyledim.

Bil Bakalım!

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük kullanılmıştır? İşaretleyiniz.

- Sıkıntıdan patlamıştı.
- Lastiğimiz patlamıştı.

Notlarım

6. Yansıma Sözcükler

» Doğadaki varlıkların çıkardığı seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcüklere **yansıma sözcükler** denir.

ÖRNEK

İnsanlara Özgü Yansımalar

- şak → Çocuk parmağını şaklattı.
- hor → Babam yine horluyor.
- hapşır → Bebek hapşırdı.

Hayvanlara Özgü Yansımalar

- miyav → Kedi miyavlaması duyuyorum.
- hav → Köpek yabancılara havlıyor.
- me → Kuzular meleşiyor.

Cansız Varlıklara Özgü Yansımalar

- gür → Gök gürliyor.
- şırl → Su şırlıtısı huzur verir.
- hışır → Poşetin hışırtısı rahatsız etti.

Araçlara Özgü Yansıma Sözcükler

- cuf → Tren, cuf cuf yaparak gitti.
- zır → Alarmın zırlıtısına uyandım.
- pat → Aracın lastiği patladı.

ETKİNLİK - 9

Aşağıdaki cümlelerde yansıma sözcük varsa cümlenin karşısına "+", yoksa "-" koyunuz.

	Cümleler	
1.	Salondan gelen tıkırtılar üzerine polis hemen oraya gitti.	
2.	Hatıralar çoğu zaman içimizdeki kalp kırıklıklarını hatırlatır.	
3.	Yaprakların hışırtısı altında derin bir uykuya daldı.	
4.	Bu boş odalar anılarla dolup taşmaya başladı artık.	
5.	Arabadan gelen cızırtı üzerine hemen servise gittik.	
6.	Arkadaşının kulağına fısıldayan çocuk gülümsedi.	
7.	Buralar eskiden güller ve menekşelerle doluydu, dedi.	
8.	Annemin sesi bir an kulağımda çınlayınca irkildim.	
9.	Cengiz amca, bağ evine büyük emekler vermişti.	
10.	Rüzgârın uğultusu derin bir ürpermeye neden oldu.	
11.	Kapı gıcirtısı kimseyi uyutmadı.	
12.	Balonun havası azalınca balonu yeniden şişirdi.	
13.	Soğuk aldığı için sürekli hapşıyor.	

7. İkilemeler

- » İkilemeler ayrı yazılır ve ikilemeleri oluşturan sözcüklerin arasına herhangi bir noktalama işareti konulmaz.
- » İkilemeler farklı yollarla oluşabilir.

ÖRNEK

- yavaş yavaş → Aynı sözcüklerle oluşmuş.
- güçlü kuvvetli → Eş anlamlı sözcüklerden oluşmuş.
- bata çıka → Zıt anlamlı sözcüklerden oluşmuş.
- eği büğrü → Biri anlamlı, biri anlamsız olan sözcüklerden oluşmuş.
- eften püften → İki anlamsız sözcükten oluşmuş.
- gacır gucur → Yansıma sözcüklerden oluşmuş.
- günden güne → Hâl eki kullanılarak oluşmuş.
- doğru dürüst → Yakın anlamlı sözcüklerden oluşmuş.

ETKİNLİK - 10

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan ikilemeler hangi yolla oluşmuştur? Örnekteki gibi yazınız.

1. Benim top mop oynayacak vaktim yok.
Biri anlamlı, biri anlamsız olan sözcüklerden oluşmuştur.....
2. Bayramlarda hısım akraba ziyaretleri aksatılmamalı.
.....
3. Selim, buralara yıldan yıla ancak gelir.
.....
4. Hiç kimse benimle böyle ileri geri konuşamaz.
.....
5. Düşe kalka zirveye tırmanmaya çalışıyorduk.
.....
6. Biz çalışıyoruz, adam horul horul uyuyor.
.....
7. Lütfen çocuklar, güzel güzel oynayın.
.....
8. Piknik sepetini abur cuburlarla doldurmuştu.
.....
9. Yalan yanlış bilgilerle zihninizi doldurmayın.
.....
10. Açlıktan karnı gurul gurul ötüyordu.
.....
11. Çocuk, yavaş yavaş kendine gelmeye başladı.
.....

Bil Bakalım!

Aşağıdaki ikilemelerin hangisi yansıma sözcüklerden oluşmuştur? İşaretleyiniz.

- fokur fokur
- cümbür cemaat
- kardeş mardeş

Bil Bakalım!

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme kullanılmıştır? İşaretleyiniz.

- Abuk subuk laflarla canımı sıktı.
- Tekir, Tekir neredesin öğlum?

Notlarım

ETKİNLİK - 11

Aşağıdaki soruların cevaplarını bulmacada uygun yerlere yerleştirelim. Renkli karelerdeki harfleri ilgili yerlere yazıp gizlenen şifreyi bulalım.

1 → 5 ↓ 3 ↓ 2 ↓ 15 ↓

4 → 6 ↓

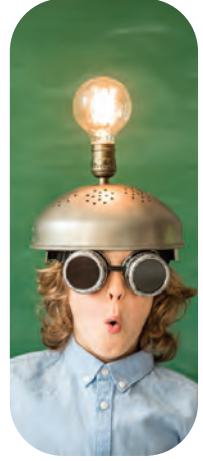
16 →

8 →

9 → 10 →

11 → 13 ↓

12 → 14 →

Şifre:

.....

1. "Baytar" sözcüğünün eş anlamlısı	9. "Serüven" sözcüğünün eş anlamlısı
2. "Çukur" sözcüğünün zıt anlamlısı	10. "Gerçek" sözcüğünün zıt anlamlısı
3. "Yabani" sözcüğünün zıt anlamlısı	11. "Fikir" sözcüğünün eş anlamlısı
4. "Sempatik" sözcüğünün zıt anlamlısı	12. "Parlak" sözcüğünün zıt anlamlısı
5. "Zaman" sözcüğünün eş anlamlısı	13. "Öznel" sözcüğünün zıt anlamlısı
6. "Kalabalık" sözcüğünün zıt anlamlısı	14. "Uyum" sözcüğünün eş anlamlısı
7. "İmtiyaz" sözcüğünün eş anlamlısı	15. "Galibiyet" sözcüğünün zıt anlamlısı
8. "Enteresan" sözcüğünün eş anlamlısı	16. "Şaka" sözcüğünün eş anlamlısı

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme cümleye “eninde sonunda” anlamı katmıştır?

- A) Saçlarının er geç çıkacağına inanıyordu Ke-loğlan.
- B) Sazlıklar arasında bata çıka ilerliyorlardı.
- C) Eğri büğrü sokaklarda kaybolduğumu sandım.
- D) Kıyıya varmak için eften püften bir sandala bindik.

2.

Doğadaki canlı ve cansız varlıkların çıkarıldıkları seslere yansıma sözcükler denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük kullanılmamıştır?

- A) Mutfaktan gelen tıkrıtların bir fareden mi yoksa bir hırsızdan mı kaynaklandığını anlayamamıştım.
- B) Şimdi bu gürültülü ortamda nasıl ders çalışacağımı düşünüyorum.
- C) Bu kuytu ormanda şırıl şırıl akan derenin sesi beni bu dünyanın bütün sıkıntılarından uzaklaştırıyor.
- D) O gün derste konuyu hiç beklemediğim şekilde, çatır çatır anlatan öğrencime hayran kalmıştım.

3. Kavram, nesne ya da varlıkları topluca, kapsamı en geniş şekilde karşılayan sözcüklere genel anlamlı; sınırı ve kapsamı en dar şekilde karşılayan sözcüklere özel anlamlı sözcükler denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde “özelden genele” bir anlatım yoktur?

- A) Çiçeklerden en çok laleleri seviyorum.
- B) Kartal yırtıcı bir kuştur.
- C) Günler, ayları; aylar da yılları kovalamış.
- D) İnsan, sürekli arayış içinde olan varlıktır.

4.

Anlamca birbirinin karşıtı olan, birbiriyle çelişen sözcüklere zıt anlamlı sözcükler denir.

Buna göre

“Genç yaşta yalnız kalmak ona oldukça ağır gelmişti.” cümlesinde geçen “Genç” sözcüğünün zıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisidir?

- A) hasta
- B) yaşlı
- C) yetişkin
- D) çelimsiz

5.

Yaşamak o kadar tatlı ki
Daimî bir sevgi içinde
Galip sesini işitiyorum hakkın
Asırlarca zulme ve işkenceye
Necati Cumalı

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi bu şiirdeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısıdır?

- A) Okulda sürekli aynı espriyi yapması rahatsız ediyordu.
- B) Bazen çekip gidesi geliyor insanın ardına bakmadan.
- C) Alacağı elbisenin genellikle fiyatını sorardı.
- D) Nadiren de olsa hediye edilen saati koluna takardı.

6.

Küstürmeyin insanları hayata.
Sonra her şeyden vazgeçiyorlar.
Yaşamaktan, güzel olan her şeyden.
Bir odada yalnızlığı;
Bir dağ başında kalmayı,
Bir adada mahsur kalmayı,
Nerede bir yalnızlık varsa onu istiyorlar.
Küstürmeyin işte bazı insanları.

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) “Hayat” sözcüğünün eş anlamlısı “yaşam”dır.
- B) İkilemelere yer verilmemiştir.
- C) “Mahsur” sözcüğünün eş anlamlısı “özgür” sözcüğüdür.
- D) Nitel anlamlı sözcüklere örnek vardır.

7. İkilemeler farklı oluşum şekilleri gösterirler. Örneğin “eften püften” ikilemesi iki anlamsız sözcükten oluşurken “uzun uzun” ikilemesi aynı sözcüğün tekrarı ile oluşmuştur.

Buna göre aşağıdaki ikilemelerden hangisi farklı bir yolla oluşmuştur?

- A) yalan yanlış B) doğru dürüst
C) girer girmez D) delik deşik

8. Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ya da bir konuyla ilgili özel ve belirli bir kavramı olan sözcüklere “terim” denir.

“Oyun” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bana yardım edecek yerde oyun oynuyor.
B) Ayaklarının altında gezinen tuhaf bir köpekle oyun oynuyordu.
C) Dün ona oynanan oyunlar bugün sana da oynanıyor.
D) Şair Evlenmesi’nden önce elimize yazılı olarak ulaşan oyunlar var mı?

9.

Yazılış ve okunuş bakımından aynı fakat anlam olarak farklı olan sözcüklere sesteş sözcükler denir. Sesteş sözcükler arasında anlamca herhangi bir bağ bulunmaz.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler arasında sesteşlik (eş seslilik) ilişkisi yoktur?

- A) Yemeğini yemeyince annesi çok kızdı.
Genç kız liseyi yeni bitirmişti.
B) Sağ ayağındaki ayakkabısının bağı çözüktü.
Üzüm bağı içindeki evde oturuyordu.
C) Çam ağacının kuru dalını kesti.
Meşalelerin aydınlattığı çadıra hızla daldı.
D) Sabah, ormana doğru yola koyulduk.
Uzun süre bir çıkış yolu düşündü.

10. Kavram, nesne ya da varlıkları topluca, kapsamı en geniş şekilde karşılayan sözcüklere genel anlamlı; sınırı ve kapsamı en dar şekilde karşılayan sözcüklere özel anlamlı sözcükler denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde genelden özele doğru bir sıralama vardır?

- A) Papatya, sade güzelliği ile en güzel çiçeklerden biridir.
B) Türkiye’nin kalbi Ankara, Ankara’nın kalbi Çankaya’dır.
C) Sarı, sevinç uyandıran renklerin başında gelir.
D) Ispanak, kış mevsiminin en güzel sebzesidir.

11.

Varlık ya da kavramların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini belirten sözcüklere nicel anlamlı sözcükler denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde “nicelik” bildiren bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Onlar gerçekten de büyük düşünen insanlardı.
B) Kalplere etki etmek sıcak ve derin bir ilgi ile mümkündür.
C) Odanın bir köşesinden açılan kapıdan küçük bir odaya geçilirdi.
D) Onun hafif tavırları hiç hoşuma gitmiyordu.

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikilemeyi oluşturan her iki sözcüğün de tek başına bir anlamı yoktur?**

- A) Pazardan doğru düzgün bir şey alamadım.
B) Masanın üstündeki ıvır zıvırları kaldırı.
C) Hızlı hızlı yürüyerek nereye gidiyorsun?
D) Çocuğun eski püskü bir ayakkabısı vardı.